Maahanmuuttovirasto
Migrationsverket
Finnish Immigration Service

Lausunto

26.10.2021

MIG-2117672
00.03.00
MIGDno-2021-1804

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntönne 12.10.2021, HE 134/2021 vp

Maahanmuuttoviraston lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Euroopan unionin tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta HE 134/2021 vp

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta kirjallisen asiantuntijalausunnon antamiseen hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Euroopan unionin tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta HE 134/2021 vp. Maahanmuuttovirasto esittää lausuntonaan seuraavaa:

Yleistä

Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi laki Euroopan unionin tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta. Laissa annettaisiin kahta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta eli poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä sekä turvapaikka- ja muuttoliikeasioita koskevien EU:n tietojärjestelmien yhteentoimivuutta koskevaa asetusta sekä rajoja ja viisumipolitiikkaa koskevien EU:n tietojärjestelmien yhteentoimivuutta koskevaa asetusta täydentävät säännökset toimivaltaisista viranomaisista ja niiden pääsystä yhteiseen henkilöllisyystietovarantoon.

Maahanmuuttovirasto katsoo, että esitys on hyvin valmisteltu ja siinä ehdotetut säännökset kattavat yhteentoimivuusasetusten jättämän, hyvin rajoitetun, kansallisen sääntelyvaran Maahanmuuttoviraston näkökulmasta perustellusti.

Esityksen vaikutukset Maahanmuuttovirastossa

Esitetyn lain vaikutukset Maahanmuuttovirastolle ovat vähäisiä ja merkittävimmät vaikutukset seuraavatkin suoraan yhteentoimivuusasetuksista.

Yhteentoimivuusasetuksista seuraa Maahanmuuttovirastolle paljon tietojärjestelmäkehitystarpeita, mutta asetusten toiminnalliset vaikutukset ovat melko vähäisiä. Esitysluonnoksessa kuvatun mukaisesti merkittävimmät muutokset liittyvät viraston eräiden rekisterihakujen ja tietojen verifiointien keskittämiseen eurooppalaisen hakuportaalin (ESP) kautta. Lisäksi Maahanmuuttovirasto on arvioinut sille voivan seurata asetuksissa tarkoitettujen keltaisten linkkien ja henkilöllisyyden manuaaliseen todentamiseen liittyviä tehtäviä, joskin tähän liittyy epävarmuustekijöitä kansallisen rinnakkaishenkilöllisyyksien tunnistimeen (MID) liittyvän prosessin suunnittelun ollessa kesken. Mahdollisia tehtäviä voi seurata myös

PL 10
00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720

PB 10
00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720

PO Box 10
FI-00086 Maahanmuuttovirasto
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

avunannosta SIRENE-toimistolle ja muille rinnakkaishenkilöllisyyksien manuaalisesta todentamista vastaaville viranomaisille asetusten mukaisten tehtävien hoitamisessa.

Maahanmuuttovirastolla on oikeus suorittaa hakuja yhteentoimivuuskokonaisuuteen liittyvistä EU:n tietojärjestelmistä siten kuin kutakin tietojärjestelmää koskevissa asetuksissa säädetään. Eurooppalaisen hakuportaalin käyttöönoton myötä nämä haut tehdään portaalia hyödyntäen ja mahdollisimman pitkälle automatisoidusti. Erityisesti ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmä UMA:n kehittäminen on välttämätöntä, jotta toiminta saadaan vastaamaan yhteentoimivuusasetuksissa säädettyä. Tietojärjestelmien saattaminen jäsenvaltioilta edellytetylle tasolle onkin asetuksista seuraava merkittävin vaikutus virastossa.

Tarvittavan rahoituksen saaminen on tietojärjestelmäkehityksen ehdoton edellytys. Vaikka merkittävimmät kustannusvaikutukset aiheutuvat suoraan uusista asetuksista, eivätkä niitä täydentävästä ehdotettavasta kansallisesta lainsäädännöstä, pitää Maahanmuuttovirasto perusteltuna esityksessä valittua tapaa kuvata aiheutuvat toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset kokonaisuutena.

Vaikutukset on arvioitu tässä vaiheessa parhaan saatavilla olevan tiedon mukaan. Täsmällisten arvioiden antaminen on vaikeaa, kun tiedot esimerkiksi selvitettävien linkkien määrästä tai eu-LISA:n teknisistä ratkaisuista eivät ole selvillä. Tästä johtuen esityksessä olevat arviot ovat melko karkealla tasolla esitettyjä.

Toimivaltaisten viranomaisten pääsy yhteiseen henkilöllisyystietovarantoon henkilön tunnistamista varten

Sekä poliisi- että rajayhteentoimivuusasetuksen 20 artiklassa on edellytetty, että jos jäsenvaltio haluaa soveltaa artiklaa, tulee sen antaa kansallista sääntelyä. Artiklassa poliisiviranomaiselle annetaan mahdollisuus päästä yhteiseen henkilöllisyystietovarantoon (CIR) henkilön tunnistamista varten, kun on kyse laittoman maahanmuuton estämisen ja torjumisen edistämisestä tai korkean turvallisuustason edistämisestä unionin vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella, mukaan lukien yleisen järjestyksen ylläpitäminen ja turvallisuuden takaaminen jäsenvaltioiden alueella. Jäsenvaltioiden on nimettävä toimivaltaiset poliisiviranomaiset ja vahvistettava henkilöllisyyden selvittämisen menettelyt, edellytykset ja kriteerit.

Poliisiviranomainen on määritelty yhteentoimivuusasetusten 4 artiklan 19 kohdassa viittaamalla rikosasioiden tietosuojadirektiivin (EU) 2016/680 3 artiklan 7 alakohdassa määriteltyihin toimivaltaisiin viranomaisiin. Määritelmä on laaja, sisältäen lainvalvonta- ja oikeusviranomaisia. Maahanmuuttovirasto ei kuitenkaan lukeudu määritelmän piiriin.

Koska termillä poliisiviranomainen on Suomessa vakiintunut merkitys, joka eroaa yhteentoimivuusasetusten poliisiviranomaisen määritelmästä, ehdotettavassa laissa käytetään termiä toimivaltainen viranomainen.

Lakiehdotuksen 2 §:ssä toimivaltaisiksi viranomaisiksi, joilla on pääsy yhteiseen henkilöllisyystietovarantoon henkilön tunnistamista varten, on esitetty poliisia, Rajavartiolaitosta ja Tullia, mitä Maahanmuuttovirasto pitää perusteltuna. Maahanmuuttovirastolla ei ole huomautettavaa muihinkaan esitysluonnoksessa esitettyihin säännöksiin.

Ylijohtaja Jari Kähkönen

Erityisasiantuntija Santtu Viiman

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 26.10.2021 klo 11:17. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Hallintovaliokunta